

Anne Kalmari kesk ym.

Kirjallinen kysymys valkoposkianhien ampumis- ja äänikarkotuskeinojen vaikutuksien tutkimisesta keväällä ja syksyn saaliin hyödyntämisestä ravinnoksi suoraan luonnonsuojelulain nojalla

Eduskunnan puhemiehelle

Venäjällä pesivä ja pääosin Alankomaissa ja Saksassa talvehtiva valkoposkianhikanta on ollut voimakkaassa kasvussa, ja lajin maailmankannaksi arvioidaan jo yli 1 300 000 yksilöä. Aiemmin vain satunnaisesti muuttomatkallaan Suomeen pysähtyneistä valkoposkianhista on tullut nyt jokavuotinen ilmiö. Erityisesti keväisin määrät ovat suuria Pohjois- ja Etelä-Karjalan pelloilla. Vakavia viljelyvahinkoja aiheuttavien valkoposkianhien metsästys sallittiin poikkeusluvien ensimmäistä kertaa syksyllä 2020. Poikkeusluvut myönnettiin viljelijöille erittäin tiukoin lupaehdoin, joissa muun muassa estettiin lintujen hyödyntäminen ravinnoksi ja lopetetut linnut määrättiin tuhottaviksi.

Valkoposkianhikannan vahinkojen ehkäisemiseksi tarvitaan erilaisia karkotuskeinoja. Luonnonvarakeskuksen tuloksien ja kokemusten perusteella pelkästään passiivisten karkotteiden käyttö ei toimi valkoposkianhien karkottamisessa. Jos passiivisia karkotteita käytetään, niin niiden ohella pitää käyttää aktiivista karkotusta. Ihmisen tekemä lähestymällä karkottaminen on tehokasta, mutta se vaatii jatkuvaa vahtia ja paljon työvoimaa ja on siis kallista. Suurin osa maanviljelijöistä ei pysty jatkuvaan karkottamiseen.

Varsinais-Suomen ELY-keskuksen syksyn 2019 ampumisraporttien tulokset viittaavat siihen, että jos ammuntaa tehdään säännöllisesti samalla paikalla ja siihen yhdistetään myös muuta karkotusta niin, että kaikki hanhet pakenevat paikalta, se vaikuttaa halutulla tavalla senhetkiseen hanhien käyttäytymiseen. Luonnonvarakeskus tosin toteaa, että ampumisen vaikutuksista kerätty maastoaineisto ei ole kuitenkaan kovin luotettavaa, sillä valkoposkianhia oli syksyllä 2020 tutkimusalueilla huomattavasti vähemmän kuin aikaisempina vuosina ja ampumisia ei tehty paljon.

Varsinais-Suomen ELY-keskuksen 23.4.2021 tiedotteen mukaan valkoposkianhien ampumisen vaikutusten tunnistaminen edellyttää tarkempaa tutkimusta mm. siitä, kuinka usein ampumista pitäisi tehdä, jotta karkotusvaikutus yhdessä muiden eri toimenpiteiden kanssa olisi mahdollisimman kustannustehokasta ja aiheuttaisi vähiten häiriötä muille linnuille.

Varsinais-Suomen ELY-keskus ei kuitenkaan myöntänyt poikkeuslupia lainkaan ampumiseen, äänellä karkottamiseen tai koiran käyttöön pesimälinnustolle ja muutolle aiheutuvan haitan johdosta, joten ampumista ja sen vaikutuksia pesimälinnustoon ei ilmeisesti lainkaan voida tutkia, vaikka tutkimustarve on poikkeusluvuissa selvästi tunnistettu.

Kirjallinen kysymys KK 325/2021 vp

Usein viitataan Ruotsin järjestelmään, että laji olisi siellä riistalaji ja vain se mahdollistaa hyödyntämisen. Tämä on virheellinen tulkinta. Valkoposkihanhityöryhmän raportissa (2020) todetaan, että vaikka valkoposkihanhen suojelusta poikkeamisesta on säädetty Ruotsissa metsästysasetuksessa, se ei tee lajista riistalajia siinä merkityksessä kuin Suomessa. Ruotsissa ei ole tällaista jakoa. Kaikissa tapauksissa, kun säädetään suojelusta poikkeamisesta, niin siitä säädetään metsästysasetuksessa. Näin on esimerkiksi myös kurjen ja laulujoutsenen kohdalla. Ruotsissa voidaan hyödyntäminen siis sallia, vaikka laji ei ole lintudirektiivin liitteen II metsästettävä laji.

Valkoposkihanhityöryhmän raportissa on myös todettu, että koska kyse on lintudirektiivin nojalla suojellusta lajista, valkoposkihanhen metsästys ei olisi siten mahdollista, vaan kyse olisi samasta menettelystä kuin luonnonsuojelulaissa eli poikkeusluvilla ampumisesta. Raportissa todetaan, että isoin ongelma on siinä, että riistalajiksi siirtäminen vaarantaisi merkittäväällä tavalla viljelijöiden korvaukset tai ainakin niiden maksaminen keskeytyisi todennäköisesti useaksi vuodeksi.

Perusteluna Suomessa on käytetty sitä, että luonnonsuojelulailla rauhoitettujen lajien ravintokäyttö ei ole sallittua ilman luonnonsuojelulaista myönnettävää poikkeusta. Poikkeusluvuissa ei hyödyntämistä ole sallittu, vaikka poikkeusta tähän on haettu. Varsinais-Suomen ELY-keskuksen päätöksen mukaan satovahinkojen estäminen ei edellytä valkoposkihanhiin syömistä ja ne tulee hävittää mm. hautaamalla tai polttamalla tähän tarkoitukseen sopivissa uuneissa.

Parhaillaan eduskunnan käsiteltäväksi on tullut 112 kansanedustajan allekirjoittama lakialoite (LA 19/2021 vp), jossa esitetään luonnonsuojelulain 49 §:n muuttamista siten, että lintudirektiivin 9 artiklan 1 kohdan mukaisella poikkeusluvalla ammutun valkoposkihanhen ja merimetson haltuunotto ja hyödyntäminen sallitaan suoraan luonnonsuojelulain nojalla. Ravinnoksi hyödyntäminen voitaisiin sallia jo voimassa oleviin syksyn tuhansien valkoposkihanhiin ampumislupiin siirtymäsäännöksellä, jolloin syötäväksi kelpavia lintuja ei tarvitsisi hävittää. Lajia ei tarvitse säätää silloin lainkaan riistalajiksi, ja vahinkojen korvaaminen voisi jatkua keskeytyksettä.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitämme asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Aiotaanko ampumisen ja muiden äänikarkotteiden vaikutusta pesimälinnustoon tutkia tänä keväänä, jotta ampumislupia voitaisiin myöntää myös keväällä, jolloin valkoposkihanhia pysähtyy Suomeen eniten ja niiden aiheuttamat maatalousvahingot ovat merkittävämmät kuin syksyllä,

mihin toimiin hallitus aikoo ryhtyä, jotta poikkeusluvalla ammuttujen valkoposkihanhiin lihan hyödyntäminen mahdollistetaan suoraan lain nojalla luonnonsuojelulaissa 112 kansanedustajan allekirjoittaman lakialoitteen LA 19/2021 vp mukaisesti ja sallitaan lihan hyödyntäminen siirtymäsäännöksellä jo ensi syksyille myönnettyihin poikkeuslupiin ja

mikäli hyödyntämistä ei sallita, mitkä ovat hallituksen perustelut, kun lintudirektiivi kuitenkin sallii hyödyntämisen poikkeusluvalla?

Kirjallinen kysymys KK 325/2021 vp

Helsingissä 20.5.2021

Anne Kalmari kesk
Mikko Savola kesk
Hanna Huttunen kesk
Juha Pylväs kesk
Mikko Kärnä kesk
Tuomas Kettunen kesk